

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

3. Norma cogniscendi quodna[m] sit verum juramentu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

vel veritatem humanam, existens hanc tempora-
lem sufficere ad legitimum iuramentum, obligationem
que inducendam, certum, inquam, est, hunc per non ju-
rans de deposito errore, ad nihil deinceps ex vi iura-
menti tenetur. Suar. tom. 2. de Rel. lib. 3. in cap. 13. num. 15.

Ratio est, quia hæc nunquam fuit Dei invocatio.
Ratio sit secundo, cum Sanchez lib. 3. in Dec. cap. 2.
non adfuit talis error, quo putavit propriam fidem
sufficere ad iuramentum, protulit tamen ea verba, non
sufficiens per illam proferri verum iuramentum, sed
existens per illam proferri, certum, inquam, sit non
esse existens, etiam proferri, atque adeo ad nihil ex vi ipsius
efficitur iuramentum, quia ad verum iuramentum non satis
est efficitur verba dumtaxat, sed oportet positive velle ju-
rari, hoc est, Deum invocare, quod in hoc casu suppo-
nitur non adfuisse.

7. Superest ergo propositum dubium, si per illa verba
intendat quis, existimare se iuramentum efficere; an
verum efficiat, & consequenter, quacunque adventiente
cognitione, an ad illud observandum constingatur. Dico
absolutè à Sanchez in hoc casu fieri verum iura-
mentum, quia in ea intentione verum iuramentum effor-
mandum, clauditur virtute relatio ad Deum; velle enim ef-
ficere verum iuramentum nihil aliud est, nisi, Deum velle
invocare. Si ergo non exclusit positive talem relationem
ad Deum, convincitur ad Deum regulasse, quia verum
voluit concipere iuramentum.

8. Sed certè huic doctrinæ, nisi accedat distinctio
consentire non possum. Si enim is sciat, quid sit jurare, &
velit jurare, procedit hæc doctrina, quia tunc habet vim
ratio Sanchez. At si nesciat, ut communiter, nesciunt ru-
stici, mulieres, puto per ea verba non efficitur verum
iuramentum, atque adeo, remota conscientia errante; in-
dubium nullam obligationem inducere.

Ratio est, quia, cum hic ex una parte nesciat quid sit
jurare, nesciat etiam in vero iuramento invocari Deum:
Ex altera parte, per sua verba illum non invocavit: ergo
quomodo ipse velit jurare, non jurabit: cum enim hæc
voluntas non dirigatur à præcognitione, quæ sciatur
quid sit jurare, verè, & efficaciter juratoris esse non po-
test. Erit igitur solum voluntas inefficax jurandi, immodò
erronea: verè enim jurare quis sperare non potest, nisi ex
positiva præcognitione, saltem confusa, sciatur in vero ju-
ransando invocari Deum. Vide omnino inferius cum de
voto cap. 12. §. 1. n. 8.

Quid si quis juret quidem invocans, seu putans in-
vocare Deum, sed nesciat iuramentum afferre obliga-
tionem implendi: obligabiturne illud implere? Res-
pondet de hac re me ad idem, cum de voto infra,
cap. 12. §. 1.

§. II. Iuramentum Diviso.

1. Prima Divisio. Aliud est assertorium, aliud est
promissorium. Assertorium est, in quo juramus
aliquid ita esse, vel non esse. Promissorium est, in quo
juramus aliquid nos facturos, vel non facturos.

2. Secunda Divisio. Contestativum, cum quis sim-
pliciter invocatur Dei testimonium, Vt: Per Deum ita
res se habet. Comminatorium, cum quis alicui promittit
malum poenæ. Ut: Per Deum te puniam. Execratorium
cum nos ipsos, vel rem nobis charam Divina ultioni
subijcimus, si verum non sit quod asserimus. At: Deus
me destruat, vel: Filiis meis malum accedat, si hoc ita
non est.

3. Tertia. Iudiciale, & extrajudiciale. Illud certa qua-
dam forma, & ritu coram Iudice, vel Notario exhibetur.
Hoc, sine certa forma inter privatos. Ritus: simplex, &
solemnis. Hoc constat certa forma, acceptaturque à pu-
blica potestate: Illud non item.

4. Quarta. Absolutum seu purum, conditionatum,
& poenale: verbi gratia: Iuro hoc me facturum: Iuro me
hoc facturum, si cras tu huc veneris: Iuro me hoc facturum
si pignus solvendi contum, nisi fecero. Primum ex his est Ju-
ratis I.

ramentum absolutum. Secundum conditionale, Tertium
poenale.

5. Quinta. Aliud est iuramentum, in quo explicitè in-
vocatur Deus, vel Divina: Ut: Per Deum, per Christum,
per Crucem, per Sanctos. Aliud in quo implicitè, seu taci-
tè, ut cum juramus per creaturas, in quibus elucet Deus,
ut mos sequenti declarabitur.

6. Tacitè item invocatur Deus, quando quis rogatus
ab offerente, v. g. Crucem, Librum, ut juret, ipse illa tan-
git: item si interrogatus ut jurare velit, ipse vel respon-
deat, volo, vel quid simile. Rursus, si se subscribat scriptu-
ræ, modo dicto supra, §. 1. n. 2. præterea si dicat, Iuro, vel
simile verbum in eo loco, & circumstantiis, ubi intelli-
gatur per illud verbum invocari Deum, seu concipi iu-
ramentum.

Dico (in eo loco, &c.) quia ex se verbum, Iuro, cum
abstrahat ab invocatione Dei, & creaturæ, & à Iuramen-
to vero, ac ficto, iuramentum ex se non continet. His,
inquam, modis tacitè invocatur Deus, secus iuramenta
non esset.

7. Sexta. Ratione adjunctæ blasphemæ, id quod qua-
tuor contingere potest modis. Primo, si juret per crea-
turam, tanquam habentem divinitatem, Vt: Iuro per Io-
annem, &c. Huc reducitur, si per creaturam, ac si esset San-
ctus, juret, Vt: Per Lutherum, Mahometum, Demone-
m, honorarentur enim, dum invocarentur ut testes verita-
tis. Sic Sanchez lib. 3. in Dec. cap. 2. numer. 11. Secundo,
si abnegetur fides, Vt: Abnego Deum, vel Baptismum, vel
Sanctos, si ita non est. Tertio, si Deus, vel Sancti poenæ
subijciantur Vt: Deus pereat, vel Sanctus Petrus, si ita
non est. Quarto, si juret per membra obscena Dei, vel
Sanctorum, &c.

An Iuramenta prædicta sint ejusdem speciei Remissivè.

8. Præter iuramentum blasphemiam, in quo clarè
apparet esse adjunctam aliam speciem, cætera sunt ejus-
dem speciei, unde omnia perjuria ex defectu veritatis,
abstrahendo ab alio scelere, quod admisceri posset, ejus-
dem sunt rationis, nec necessariò in confessione distin-
guenda, ut dictum est satis in nostro opusculo. de Conf. lib. 2.
cap. 3. §. 2.

§. III. Norma cognoscendi, quodnam sit verum Iuramentum.

1. Oportet est non raro internoscere, verumne
fuerit iuramentum, quod emisisti: Quare hæc re-
gula dari solet: Si Deus, vel Divina invocentur in testes,
erit sine controversia iuramentum: Si verò invocentur
creaturæ communes, tunc demum erit iuramentum,
quando illæ ad Deum referuntur.

Hæc posterior pars regulæ sic magis enucleatur à San-
chez lib. 3. in Dec. cap. 2. num. 9. Quando juratur per crea-
turas, quasi creaturæ sint futuri testes infallibiles verita-
tis, est clara blasphemia, siquidem nullus præter Deum
infallibilitatem testimonij participat. Quando verò per
easdem juratur, sistendo in ipsis, adhibenturque tanquam
falsibiles testes, iuramentum non erit, quia jam Deus non
imploretur. Quando denique in ipsis non sistitur, sed in
testes adducuntur: ut aliquid, in quo Deitatis lux reuocet,
tunc utique erit verum iuramentum.

2. Sed ecce iterum difficultas, ecquānam ratione
in ipsis non sisti dignoscere valeam? Sic hæc regula. Quo-
ties juratur per creaturam, quæ aliquam insignem habet
dignitatem à Deo, & in qua excitatur peculiaris quo-
dammodo in nobis memoria Dei, vel ejus attributo-
rum, tunc fit relatio ad Deum, constaturque verum iura-
mentum, secus non ita. Quoniam igitur, si jures per bar-
bam, per capillos, per tuum equum, per aërem, per ignem,
per vitam talis, nullum nominando, per fidem tuam, no-
bilis, vel boni viri, &c. juras per res, in quibus peculia-
ri modo non emicat Deus; ideo iuramenta vera non
emittis: contra, si jures per Evangelium, per Beatos per
Sacra

Sacramenta, per Sacratissimam Virginem, per Crucem Sanctam, &c. iuras per res, in quibus Deus, ejusque Sanctitas nescit, ideo vera concipis juramenta. Huic reduci-
tur, si creaturis addas in obliquo Deum, ut: *Per ignem Dei, per hunc aërem*, &c. Illa enim explicita Dei nomen-
clatura, ipsum invocari probat.

3. Adverte tamen ex alio capite oriri posse, non fiat juramentum, etiam si Deum, vel Divina proferas, ni-
mitum, quia illa non invocando, sed enuntiando, vel alia
simili ratione à juramento aliena compellas; v.g. si sic
dicas: *O corpus Dei! o Fides Dei!* cum tali homine: *Hoc*
quod dico est Evangelium: Coram Deo ita est: Deus scit:
Deus vides ita esse: Maledicti illi nummi quos habeo: &c.
Angeli me associant, quot nummi tu habes: Sicut Christia-
mus, sicut Sacerdos, sicut Religiosus, ita res est, &c. si in-
quam sic dicas, non iuras, quia solum enuntias te esse
contra illum iratum, tuum dictum esse verum instar (non
quidem aequè) Evangelij, te esse coram Deo, nummos,
non verò te, esse maledictos, Angelos te esse associatos,
te esse Christianum, &c.

4. Verum, enim verba alia submergit molestior diffi-
cultas: nam plura effertur juramenta, quae, an referan-
tur ad Deum valde dubitatur. Ut si *jurarem, per animam*
meam, per Conscientiam, per Fidem, per Caelum, per vitam
meam, vel mei Patria, occidar, ni ita res sit; dubium enim
est, an haec ad Deum referantur: quare investigandum
erit, an praedicta vera sint juramenta? Rursus, quia incer-
tum non raro est, an etiam illa verba, quae Deum, vel
Divina manifestè continent, invocent Deum, an solum
eo modo, quo diximus n. 3. enuntient, ideo dubia etiam
erunt juramenta, v.g. si dicas: *Non credo in Deum, si ita*
non est, non constat, an solum enuntiativè, an etiam in-
vocativè appelletur Deus ut testis. Simile est etiam illud:
Coram Deo ita est, &c.

5. Hinc ergo laborant nobiles Doctores, Sanchez, Ca-
stro Pal. citati, Layman lib. 4. tract. 3. cap. 2. Azor. par.
lib. 1. c. 2. in percutiendis juramentorum formulis, quod
videant, quae certè juramenta, quae certè non talia sint
judicanda. Cum autem ea formulae penè sint innumera-
biles, juxta varias variarum regionum loquendi consue-
tudines, nimis prolixum eorum catalogum exscribere,
cum exigua certè utilitate, nituntur: praeterquam, quod
tractationem dilucidam in tanta varietate formularum
exhibere nequaquam possunt. Nos igitur hanc regulam
efformemus.

6. Per quaecunque verba gratiam perspicue Deum con-
tinentia, multò magis dubiè, emittatur juramentum, erit
omnino & semper in foro conscientiae ad intentionem
jurantis attendendum, si velimus deprehendere, an verè
juratum sit. Vel enim (quaecunque tandem verba profe-
rantur) intendit, quis primò positivè invocare Deum,
vel secundò positivè non invocare, vel tertio, (sive
quia non advertit, sive quia nescit) praescindat ab ejus-
modi invocatione, hoc est, nec intendit, nec non inten-
dit invocare. Partitio videtur adaequata, continet enim
contradictoria, & praecisionem ab ipsis. Iam si primum,
certè erit juramentum, ut ex se patet: si secundum, certè
juramentum non erit, ut fatentur communiter Doctores,
Sanchez l. c. n. 1. Laym. lib. 4. t. 3. cap. 1. num. 3. citans Sa-
nchez. Materum, aliosque; licet enim ego dicam: *jurò per*
Deum, si nolum per haec verba Deum ut testem mei dicti
implorare, usque non implorabo, nisi valde materiali-
ter, sicut si Pylaeus à Magistro edoctus eadem verba
proferret; Certè in Sicilia ignobiles Viri unoquoque
verbo (*par Dio*) jurant, quis autem dicat eos ignobiles
verè jurare, cum nec ipsi aliquando sciant, quid signifi-
cet illud (*par Dio*) videtur autem ex sua notione signi-
ficare *per Deum*. Denique si tertium, certè item juramen-
tum non erit, quia non invocatur Deum. Cum enim hic
abstrahat ab invocatione, clarè apparet invocationem
non exhibere.

7. Dices, at tacitè invocatur, si verba juramentum con-
tinentia voce proferatur. Respondeo, id prius negari;
aliud enim est tacitè invocare Deum, aliud materialiter

solum voceretur proferre verba juratoria. In priore mo-
do est tacita invocatio, quia, licet non expressè, ipse ta-
men Deus imploratur, de qua re dictum est c. 2. n. 5. at in
posteriori, ne tacita quidem invocatio intervenit, quia
nullo modo implatur Deus.

8. Dices, secundo: At sic decipies eum, qui à te juramen-
tum exposcit, si dum verba juramentum certè sonantia
se petit, aliud mente intelligendo, verè non iures. Re-
spondeo, verè, tunc in foro conscientiae non jurari, quia
non invocatur Deus, certum esse: ceterum, an liceat pro-
pter tertij damnum, quem tunc decipis, &c. acquiescere,
alia quaestio est, de qua infra, c. 3. §. 2.

9. Dixi n. 6. (in foro conscientiae) nam in foro exter-
no, si verba continentia certè juramentum protulisti,
reum te juramenti pronuntiat iudex: liberabit verò ab
omni obligatione, si tua verba illud certè non protule-
rint: Quod si dubium sit, an protulerint, innui sup. lib. 1.
c. 3. §. 7. *de Juramentum*, quia ratione sit judicandum.

10. Jam verò, pro Confessariis in foro interno haec
debet esse praxis: Fatetur quis se cum mendacio jurasse,
per animam, per conscientiam, per Caelum, &c. ne con-
demnet statim Confessarius de perjurio sine alio exami-
ne, sed juxta doctrinam datam interroget, poenitentem.
An ipse per ea verba intenderit jurare, vel invocare
Deum, vel se juxta consuetudinem graviter obligare (id
enim esset implicite verum asserere juramentum) vel quid
simile: si abnuat, vel dicat se ab his praescidisse, non erit
perjurium, si annuat, erit. Unum tamen adverte, quando
poenitentes confitentur se jurasse per Deum, per Sanctis-
simam Virginem, perque similia clarè ad Deum relata, vel
si singuli culti, dicant se mendaces cum juramento fuisse,
interrogandos non amplius esse, an intenderint Deum
invocare; nisi enim sint planè rudes, sciunt saltem in con-
fuso se sic invocasse Divinum testimonium; ceterum, si
aliqua muliercula haec verè nesciret, eam non peccasse
fatendum esset, prout in pari casu diximus c. 1. n. 8.

§. IV. De conditionibus Juramenti.

1. Tres conditiones habere oportet juramentum,
quas iuramenti comites appellant Doctores. Ve-
ritatem, iustitiam, iudicium.

Veritas.

Veritas in eo consistit, ut iurans advertat, seu bona
fide putet, verum esse, quod iurejurando affirmat, sive
rem praeteritam assumeret, sive praeteritam, sive futuram,
v.g. si iures Petrum heri elemosynam dedisse, nunc
velle dare, cras ad eum, debes saltem moraliter scire
ita esse, & fore. Veritas ergo non tam sumitur ex ipso ob-
jecto, seu re jurata materialiter, quam formaliter ex ipso
sermone jurantis; contingit enim saepe, rem non ita esse:
ut ego sine dolo, & facta sufficienti diligentia inquitin-
di veritatem, deliberatè juro, sed tamen, quia ita est in
cognitione mea, juramento non deest Veritas. Dico (de-
liberatè) excusatur enim quis à mortali, si perfecta deli-
beratio defuit, ut est universalis doctrina in similibus
actibus humanis.

2. Unum nota, non solum juramentum promissorium
esse de re futura, sed posse etiam esse de eadem re futura
ipsum merum assertorium: sic Sanchez l. 3. in Dec. c. 4. n. 2.
id quod contingit, quando quis nihil promittit; sed so-
lum asserit rem ita esse futuram: ut si quis juraret, cras fu-
turam fore solis eclipsim, is certè id assereret, non pro-
mitteret. Pari modo possem jurare, me cras elemosynam
largitum, sine promissione, sed sub simplici proposito,
asserendo nunc me nunc certum esse de mea futura
voluntate elemosynam largiendi, quo pacto est merum
juramentum assertorium: nam si adderem praeterea pro-
missionem largiendi, tunc sanè esset promissorium.

3. Porro, qui sic per merum assertorium iuravit rem
futuram, obligatur eandem facere, sicuti si iurasset
per promissorium? Respondeo, aequè obligari, sive res
sub